

Sygn. akt V CSK 547/19

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa E. K.
przeciwko G. P. (poprzednio K.)
o unieważnienie małżeństwa,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 maja 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 15 lutego 2019 r., sygn. akt V ACa (...),

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**II. przyznaje adw. A.K. od Skarbu Państwa-Sądu
Apelacyjnego w (...) wynagrodzenie w kwocie 360 zł (trzysta
sześćdziesiąt złotych), w tym należy podatek VAT, tytułem
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda E. K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 15 lutego 2019 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano m.in. że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć charakter uniwersalny, tzn. jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie jego wyjaśnienie powinno być niezbędne dla rozstrzygnięcia danej sprawy i pozostawać w związku z podstawą faktyczną i prawną wyroku (zob. postanowienia SN: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, niepubl.; z dnia 3 lutego 2012 r. II UK 271/11, niepubl.). Przedstawiona kwestia,

wedle skarżącego wymagająca jednoznacznego określenia zasad ponoszenia terminologii medycznej na grunt siatki pojęciowej stosowanej w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, a w szczególności niedookreślonego pojęcia „choroby psychicznej” stosowanego w art. 12 k.r.o. oraz nieposiadającego definitywnego znaczenia w nomenklaturze medycznej, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W orzecnictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym skonstruowanie zagadnienia prawnego następuje przez przedstawienie pytań „do rozstrzygnięcia”, czyli pytań, których konstrukcja powoduje, że rozstrzygnięcie zagadnienia następuje przez wybór towarzyszącej mu odpowiedzi (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CZP 2/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 200). Kwestia przedstawiona w skardze kasacyjnej w istocie sprowadza się do wniosku o przedstawienie przez Sąd Najwyższy wytycznych odnośnie do rozstrzygnięcia sprawy, nie zaś wyjaśnienia zagadnienia prawnego. Nie było zatem podstaw do przyjęcia, że w sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne w przywołanym rozumieniu.

W niniejszej sprawie skarżący nie sformułował więc zagadnienia odpowiadającego wskazanym wyżej wymaganiom. Tak sformułowana przez skarżącego podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej nie spełnia przesłanki istotnego zagadnienia prawnego w powyższym rozumieniu, a przy tym w sposób wystarczający dla stwierdzenia jego doniosłości i potrzeby merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej.

Skarżący wskazał również, że w sprawie niniejszej zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, tj. art. 12 k.r.o., w zakresie pojemności znaczeniowej wykorzystanego w przywołanym przepisie pojęcia „choroby psychicznej” i jego definicji. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie została jednak wykazana przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., a więc że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (zob. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08,

niepubl.). Dla wykazania, że wskazana przesłanka wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wystąpiła, konieczne jest przedstawienie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, niepubl.). Ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej skarżący powinien ponadto wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (zob. postanowienie SN z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, niepubl.).

Tych wymagań wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia. W przypadku powoływania się na rozbieżności judykatury należy również, choćby przykładowo, wskazać orzeczenia, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Tymczasem Sąd Najwyższy kilkakrotnie zajął już stanowisko w kwestii wykładni art. 12 k.r.o., w tym w szczególności przesłanek zastosowania tego przepisu (zob. np. wyroki SN: z dnia 5 kwietnia 2013 r., III CSK 228/12, MoP 2014, nr 9, s. 480, z dnia 25 marca 2019 r., I CSK 51/18, niepubl.), a to tak naprawdę było podstawą skargi. Nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę poglądu wyrażonego w orzecznictwie w zakresie siatki pojęciowej stosowanej w powołanym przepisie, w związku z czym brak było interesu publicznego w przyjęciu takiej skargi (zob. postanowienia SN: z dnia 21 marca 2014 r., II UK 515/13, niepubl., z dnia 16 lipca 2013 r., II UK 142/13, niepubl.).

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera również wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania z uwagi na oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Wykazanie tej przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga przedstawienia, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi, oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (zob. np. postanowienia SN: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepubl., z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, niepubl., z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, niepubl., z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, niepubl.). Niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów

i doszukiwania się ich znaczenia (zob. np. postanowienia SN: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, niepubl., z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, niepubl., z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, niepubl., z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, niepubl.). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienia SN: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, niepubl., z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, niepubl., z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, niepubl.).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów – nie wykazano, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Autor skargi nie przedstawił odpowiedniej argumentacji, którą wykazałby oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, a w skardze zawarto polemikę z ustaleniami poczynionymi przez Sądy obu instancji w oparciu m.in. o dowód z opinii biegłego. Tymczasem pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2018 r., II PK 213/17, niepubl.). Jest to istotne, gdyż zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.).

Wypada przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie tzw. „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze

okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (zob. postanowienie SN z dnia 16 maja 2008 r., I UK 16/08, niepubl.).

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 18), z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769), a więc przy zastosowaniu § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

jw